

لغزش های زبان

مهندس منیره قریانی

www.ketab.ir

سرشناسه: قریانی، منیره

عنوان و نام پدیدآور: لغزش‌های زبان / منیره قریانی

مشخصات نشر: تربت حیدریه، افرا تربت، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص: ۲۱×۱۴ س م

شابک: ۹۵۱۵۹-۱-۲-۹۷۸-۶۰۰-۱۲۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: زبان - - جنبه‌های مذهبی - - اسلام

موضوع: زبان و اخلاق - - احادیث

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۷۴/ق ۲۵۱ BP

رده بندی دیویی: ۶۳۳ / ۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۴۴۲۲۶

انتشارات افرا تربت

تربت حیدریه - خیابان فردوسی شمالی - پاساژ قدس (بقایی) طبقه دوم

تلفن ۵۲۲۳۲۵۶۷ - ۰۹۳۳۵۵۶۷۶۰۶ - ۰۹۱۵۵۳۱۰۴۷۸

Gmail: Afratorbat@gmail.com

نام کتاب: لغزش‌های زبان

مؤلف: منیره قریانی

ویراستاری: حسین ناصری

صفحه آرایشی: امین اشراقی

طراحی جلد: سعید بابایی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: دقت

سال انتشار: ۱۳۹۳ چاپ اول

قطع: رقعی

شابک: ۹۵۱۵۹-۱-۲-۹۷۸-۶۰۰-۱۲۰۰۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	سخن ناشر
۱۲	مقدمه

بخش اول

صداقت نابجا

۱۵	صداقت چیست؟
۱۶	صداقت در گفتار
۱۶	صداقت در رفتار
۱۸	ریشه‌های صداقت
۱۹	انثار صداقت
۲۰	صداقت نابجا
۲۲	حکایت

دروغ

۲۴	دروغ چیست؟
۲۵	اشکال دروغ در گفتار
۲۸	ریشه‌های دروغ
۳۰	علل دروغ‌گویی کودکان
۳۱	پیامدهای دروغ
۳۴	راه فرار از دروغ (توریه)
۳۵	موارد جواز دروغ

سخن چینی

۳۸	سخن چینی چیست؟
۴۰	ریشه‌های سخن چینی
۴۲	پیامدهای دنیایی سخن چینی
۴۳	پیامدهای آخرتی سخن چینی
۴۴	موارد استثناء در سخن چینی
۴۴	وظیفه افراد در برابر سخن چین

نجوا

۴۶	نجوا چیست؟
۴۶	اقسام نجوا

بخش دوم

افشای راز

- ۵۳ افشای راز چیست؟
۵۴ افشای راز خود
۵۵ پیامدهای افشای راز خود
۵۷ افشای راز دیگران
۵۷ تشخیص راز دیگران
۵۸ ریشه‌های افشای راز دیگران
۶۰ پیامدهای افشای راز دیگران
۶۱ موارد جواز افشای راز

غیبت

- ۶۳ غیبت چیست؟
۶۵ تفاوت «غیبت» و «افشای راز»
۶۵ اقسام غیبت
۶۶ چرا غیبت به خوردن گوشت مردم تشبیه شده است؟
۶۸ ریشه‌های غیبت
۷۱ پیامدهای غیبت در دنیا
۷۳ پیامدهای آخرتی غیبت
۷۴ کفاره غیبت
۷۵ استماع غیبت، ردّ غیبت
۷۷ موارد جواز غیبت

تهمت

- ۸۲ تهمت چیست؟
۸۲ پرهیز از تهمت زدن
۸۳ ریشه‌های تهمت
۸۴ پیامدهای تهمت
۸۵ ردّ تهمت
۸۶ دوری از مواضع تهمت

بهتان

- ۸۹ بهتان چیست؟
۹۰ تفاوت بهتان با تهمت
۹۱ ریشه‌های بهتان
۹۱ پیامدهای بهتان

انتقاد نابجا و مخرب

- ۹۵ انتقاد چیست؟
 ۹۵ تفاوت انتقاد (سازنده) و عیب جویی
 ۹۶ آداب انتقاد
 ۹۷ انتقاد نابجا و مخرب
 ۹۸ انتقادپذیری

بحث و جدل

- ۱۰۱ بحث و جدل چیست؟
 ۱۰۲ روش درست گفتگو

دشنام و ناسزا

- ۱۰۵ دشنام و ناسزاگویی
 ۱۰۷ ریشه های ناسزاگویی
 ۱۰۸ پیامدهای ناسزاگویی
 ۱۱۰ چگونگی برخورد با فرد ناسزاگو

اهانت

- ۱۱۱ اهانت چیست؟
 ۱۱۳ اهانت به غیرانسان
 ۱۱۳ اهانت به خود
 ۱۱۴ اهانت به دیگران
 ۱۱۵ ریشه های اهانت به دیگران
 ۱۱۶ پیامدهای اهانت به دیگران

بخش چهارم

مزاح ناپسند

- ۱۱۹ مزاح چیست؟
 ۱۲۰ انگیزه و هدف مزاح
 ۱۲۱ چگونگی به کار بردن کلمات و لحن گفتار
 ۱۲۲ توجه به سن و شخصیت مخاطب
 ۱۲۳ توجه به زمان و مکان
 ۱۲۳ حد و اندازه مزاح
 ۱۲۵ پیامدهای مزاح ناپسند

استهزاء و تمسخر

- ۱۲۷ استهزاء و تمسخر چیست؟
۱۲۸ تفاوت تمسخر و شوخی
۱۲۹ ریشه‌های استهزاء و تمسخر
۱۲۹ پیامدهای استهزاء و تمسخر
۱۳۱ تمسخری که ناپسند نیست

شماتت

- ۱۳۳ شماتت چیست؟
۱۳۵ ریشه‌های شماتت
۱۳۵ پیامدهای شماتت
۱۳۶ فراهم نکردن زمینه شماتت دیگران

زخم زبان

- ۱۳۹ زخم زبان چیست؟
۱۴۰ اقسام زخم زبان
۱۴۰ ریشه‌های زخم زبان
۱۴۱ پیامدهای زخم زبان

بخش پنجم

عذرخواهی نابجا

- ۱۴۵ عذرخواهی چیست؟
۱۴۶ آثار مثبت عذرخواهی
۱۴۷ آثار منفی خودداری از عذرخواهی
۱۴۷ عذرخواهی نابجا
۱۴۸ عذرپذیری

تکلف در سخن

- ۱۵۰ تکلف در سخن چیست؟
۱۵۱ اقسام تکلف در سخن
۱۵۲ ریشه‌های تکلف در سخن
۱۵۳ پیامدهای تکلف در سخن

ستایش نابجا

- ۱۵۴ ستایش چیست؟
۱۵۴ دیگرستایی

- عوامل چالوسی و ستایش نابجا ۱۵۸
پیامدهای ستایش نابجا برای فرد ستایشگر ۱۶۰
پیامدهای ستایش نابجا برای فرد ستایش شونده ۱۶۱

خودستایی

- خودستایی چیست؟ ۱۶۴
پیامدهای خودستایی ۱۶۶
درمان خودستایی ۱۶۶
موارد استثناء در خودستایی ۱۶۷

دوزبانی

- دوزبانی چیست؟ ۱۶۹
ریشه‌های دوزبانی ۱۷۰
پیامدهای دوزبانی ۱۷۱
درمان دوزبانی ۱۷۲

بخش ششم

ناسپاسی و کفران نعمت

- نعمت چیست؟ ناسپاسی و کفران نعمت چیست؟ ۱۷۵
ریشه‌های ناسپاسی و کفران نعمت ۱۷۷
پیامدهای ناسپاسی و کفران نعمت ۱۷۷
راه درمان ناسپاسی و کفران نعمت ۱۸۰
حکایت ۱۸۰
فلسفه شکرگزاری در برابر نعمت‌ها ۱۸۱

شکایت

- شکایت چیست؟ ۱۸۴
هدف از شکایت ۱۸۵
عرض شکایت به پیشگاه خدا ۱۸۶
شکایت از خدا ۱۸۶
عرض شکایت به دیگران ۱۸۷
شکایت از دیگران ۱۸۸
شکایت‌های ناپسند ۱۸۸
ریشه‌های شکایت ۱۸۸
حکایت ۱۸۹

لعن و نفرین

- ۱۹۱ ----- لعن چیست؟ نفرین چیست؟
۱۹۲ ----- پیامدهای لعن و نفرین
۱۹۳ ----- راه‌های درمان لعن
۱۹۳ ----- موارد جواز لعن
۱۹۴ ----- آمین‌گویی بعد از لعن و نفرین

اضلال (غمراه کردن)

- ۱۹۶ ----- اضلال چیست؟
۱۹۹ ----- ریشه‌های اضلال
۲۰۱ ----- پیامدهای اضلال

بخش هفتم

شعر ناپسند

- ۲۰۵ ----- شعر چیست؟
۲۰۹ ----- عوامل سرودن شعر ناپسند
۲۰۹ ----- پیامدهای شعر ناپسند
۲۱۰ ----- حکایت

غنا

- ۲۱۱ ----- غنا چیست؟
۲۱۲ ----- اقسام غنا
۲۱۳ ----- ریشه‌های غنای لہوی
۲۱۳ ----- پیامدهای غنای لہوی
۲۱۵ ----- حکایت

ناز گویی

- ۲۱۷ ----- ناز گویی چیست؟

بی‌هوده گویی

- ۲۲۰ ----- بی‌هوده گویی چیست؟
۲۲۰ ----- اقسام بی‌هوده گویی
۲۲۴ ----- ریشه‌های بی‌هوده گویی
۲۲۵ ----- پیامدهای بی‌هوده گویی

- ۲۳۱ ----- منابع

سخن ناشر

انسان موجودی اجتماعی است و یکی از مهمترین نیازهای برقراری ارتباط با هموعان و ایجاد رابطه تفهیم و تفاهم است و زبان مهمترین ابزار این ارتباط است. حال باید دقت کرد که چگونه از این وسیله ارتباطی استفاده کنیم؟ چرا که زبان همانند شمشیر تیز دو لبه است که اگر از آن خوب استفاده شود با کلمات پرمهر و محبت و صمیمیت می‌توان افراد زیادی را جذب کرد، ولی در صورت استفاده نادرست از آن موجب لغزش انسان شده و باعث ورود به دروازه گناهان می‌شود. حتی گاهی اوقات به قول شاعر باعث بر باد دادن سر انسان می‌شود.

شنیدم ز شمشیر نیش ز فولاد
زبان سرخ سر سبز می‌ده بر باد

در این کتاب سرکار خانم مهندس منیره قریانی در هفت بخش با قلمی شیوا موضوعاتی همچون صداقت نابجا، دروغ، سخن‌چینی، افشای راز، غیبت، تهمت، بهتان، انتقاد نابجا و مخرب، بحث و جدل، دشنام و ناسزا، اهانت، مزاح ناپسند، استهزاء و تمسخر، شماتت، لعن و نفرین، اضرار، شعر ناپسند، غنا، نازگویی، بیهوده‌گویی و ... را به نگارش درآورده است که در نوع خود کم‌نظیر است؛ لذا خواندن و عمل به آن به همه عزیزانی که پیروی از ائمه اطهار را فرض می‌دانند توصیه می‌شود.

حق نگهدارتان

هیئت علمی انتشارات افرا تربت

مقدمه

یکی از مهم‌ترین نعمت‌های الهی، نعمت نطق و بیان است؛ این نعمت بزرگ مانند هر نعمت دیگری شکری دارد و شکر واقعی‌اش استفاده بجا و نیکو از آن (در راهی که خداوند به آن دستور داده) و در جهت کسب رضایت پروردگار می‌باشد؛ به عبارتی از این نعمت الهی باید برای حقیقت‌گویی، هدایت و راهنمایی دیگران، تشویق افراد به انجام کارهای نیک و پسندیده، نیایش پروردگار و... استفاده شود، نه برای دروغ‌گویی، غیبت کردن، تهمت زدن، دشنام‌گویی، گمراه کردن دیگران و...

آنچه که انسان بر زبان می‌آورد آن قدر اهمیت دارد که پیامبر ﷺ می‌فرماید: «خداوند عمل بنده را نمی‌پذیرد، مگر آن که از گفتار وی خشنود باشد.»^۱

زبان و گفتار آدمی هم می‌تواند موجب خیر و سعادت او شود و هم سبب بدبختی و گرفتاری و مجازات الهی گردد.

تو را گر سود باشد یا زیان است / کلید هر دو در دست زبان است
اگر از آن به موقع بهره‌گیری / تمام عمر بر نفست امیری
سخن گفتن مهمترین راه ارتباط انسان‌ها با یکدیگر، اطلاع‌رسانی و مبادله افکار و اندیشه‌هاست؛ از این رو آدمی گاه به طور ناخواسته در معرض گناهان (غیبت، دروغ، سخن‌چینی...) و یا خطاهایی (مانند صداقت نابجا، بحث و جدل، تکلف در سخن...) قرار می‌گیرد و گاه حتی بدون آن که خود توجه داشته باشد، زبانش را به گناه آلوده کرده و یا در گفتارش دچار خطا و اشتباه می‌شود؛ و چه بسا اگر از حقیقت این گناهان و خطاها آگاه باشد، دچار چنین لغزش‌هایی نگردد. در این کتاب به مهمترین خطاها و گناهان زبان پرداخته شده و سعی شده

علاوه بر ریشه‌ها و پیامدهای هر گناه یا خطای گفتار، نکته‌های مهم و استثنائات نیز بیان گردد.

کنترل نکردن زبان پیامدهای بسیار مخربی در پی دارد که در برخی موارد، جبران آنها امکان‌پذیر نخواهد بود؛ آزدن و رنجاندن دیگران از راه گفتار، ایجاد کینه و دشمنی، گمراه کردن دیگران، به خطر انداختن جان و آبروی خود یا دیگران، برانگیختن خشم پرودگار، و خود را سزاوار لعن و عذاب الهی نمودن، نمونه‌ای از پیامدهای دنیوی و اخروی کنترل نکردن زبان می‌باشد.

ایزد که همی کرد مرکب تن و جان در هر عضوی مصلحتی کرد نهان
گر مفسده‌ای ندیده بودی به زبان محبوس نکردیش به زندان دهان
برای مصون ماندن از گناهان و لغزش‌های زبان، سه اصل کلی وجود دارد که رعایت این اصول تا حد زیادی در کنترل زبان مؤثر است:

۱- توجه جدی به خطرات زبان:
هر شخصی برای پرهیز از خطرات زبان، هر روز و هر لحظه باید به خود توصیه کند که زبانش را کنترل نماید؛ زیرا این عضو می‌تواند انسان را به اوج سعادت برساند و یا او را بر خاک ذلت و سقاوت بنشاند.

۲- سکوت:

هر قدر انسان کمتر سخن بگوید و بیشتر سکوت کند، خطای گفتاری او نیز کمتر می‌شود؛ البته منظور، سکوت مطلق نیست؛ زیرا بسیاری از مسائل مهم زندگی اعم از مسائل معنوی و مادی، طاعات و عبادات، نشر علوم و فضائل، ایجاد صلح و آشتی میان مردم و... از طریق سخن گفتن صورت می‌گیرد. منظور از سکوت، کم سخن گفتن یا سکوت در برابر سخنان بی‌محتوا، گناه‌آلود و مانند آن است.

۳- ابتدا اندیشه سپس گفتار:

اگر انسان پیش از آن که شروع به سخن گفتن نماید، درباره انگیزه، محتوا و نتیجه سخنان خود کمی فکر کند و سپس سخن بگوید، کمتر دچار لغزش و گناه خواهد شد.